Kehitysvammaisten Palvelusäätiön lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaostolle

10.11.2023 / Aarne Rajalahti



KEHITYSVAMMAISTEN
PALVELUSÄÄTIÖ

Yleistä

- **Kehitysvammaisten Palvelusäätiö** on omaisjärjestö Kehitysvammaisten Tukiliiton vuonna 1992 perustama valtakunnallinen yleishyödyllinen toimija.

- Säätiön tarkoituksena on mahdollistaa kehitysvamman tai muun syyn vuoksi apua ja tukea tarvitsevan ihmisen hyvää elämää. Säätiö tukee perheitä ja läheisiä elämän eri vaiheissa eri toimintamuodoin.

- Tarkoituksen toteuttamiseksi säätiö mm. rakennuttaa, hankkii, vuokraa ja ylläpitää asumis- ja toimintakäyttöön tarkoitettuja kiinteistöjä ja huoneistoja kohderyhmilleen. Säätiö vuokraa asuntojaan, mukaan lukien ARAn tukemia korkotukilainoitettuja asuntoja, sosiaalisin perustein. Säätiön asunnoissa asuu n. 1300 erityistä tukea tarvitsevaa vuokralaista ympäri maan.

- Kehitysvammaisuudella tarkoitetaan vaikeutta oppia ja ymmärtää uusia asioita. Suomessa on 40 000–50 000 ihmistä, joilla on kehitysvamma.

- Suomen vuonna 2016 ratifioiman YK:n vammaissopimuksen keskeiset periaatteet ovat yksilön itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus, vammaisten henkilöiden osallistuminen ja osallisuus yhteiskuntaan sekä esteettömyys ja saavutettavuus.

KEHITYSVAMMAISTEN PALVELUSÄÄTIÖ

Kehitysvammaisten henkilöiden asumisen tilanteesta

Kehitysvammaisten laitos- ja asumispalvelujen asiakkaat 2010–2022

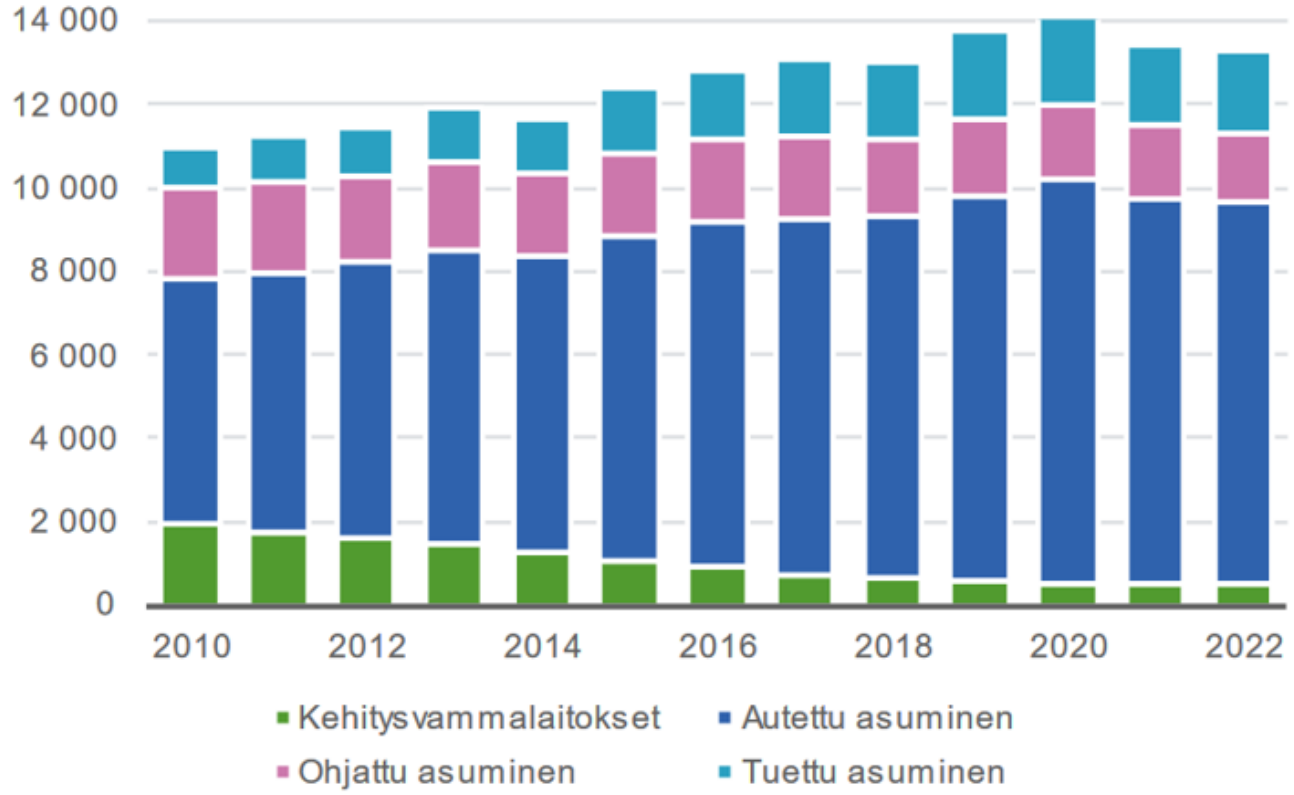

- Vuoden 2022 lopussa ympärivuorokautisissa asumispalveluissa (autettu asuminen) asui 9160 kehitysvammaista henkilöä
- ei-ympärivuorokautisissa asumismuodoissa (ohjattu ja tuettu asuminen) yhteensä 3300 henkilöä.
- Kehitysvammalaitoksissa asui 501 asiakasta.
- Omien vanhempiensa tai läheistensä luona asuu 35 000 - 37 000 kehitysvammaista henkilöä.

Sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut 2022, THL

KEHITYSVAMMAISTEN PALVELUSÄÄTIÖ

Kehitysvammalaitoksissa edelleen asuvat henkilöt

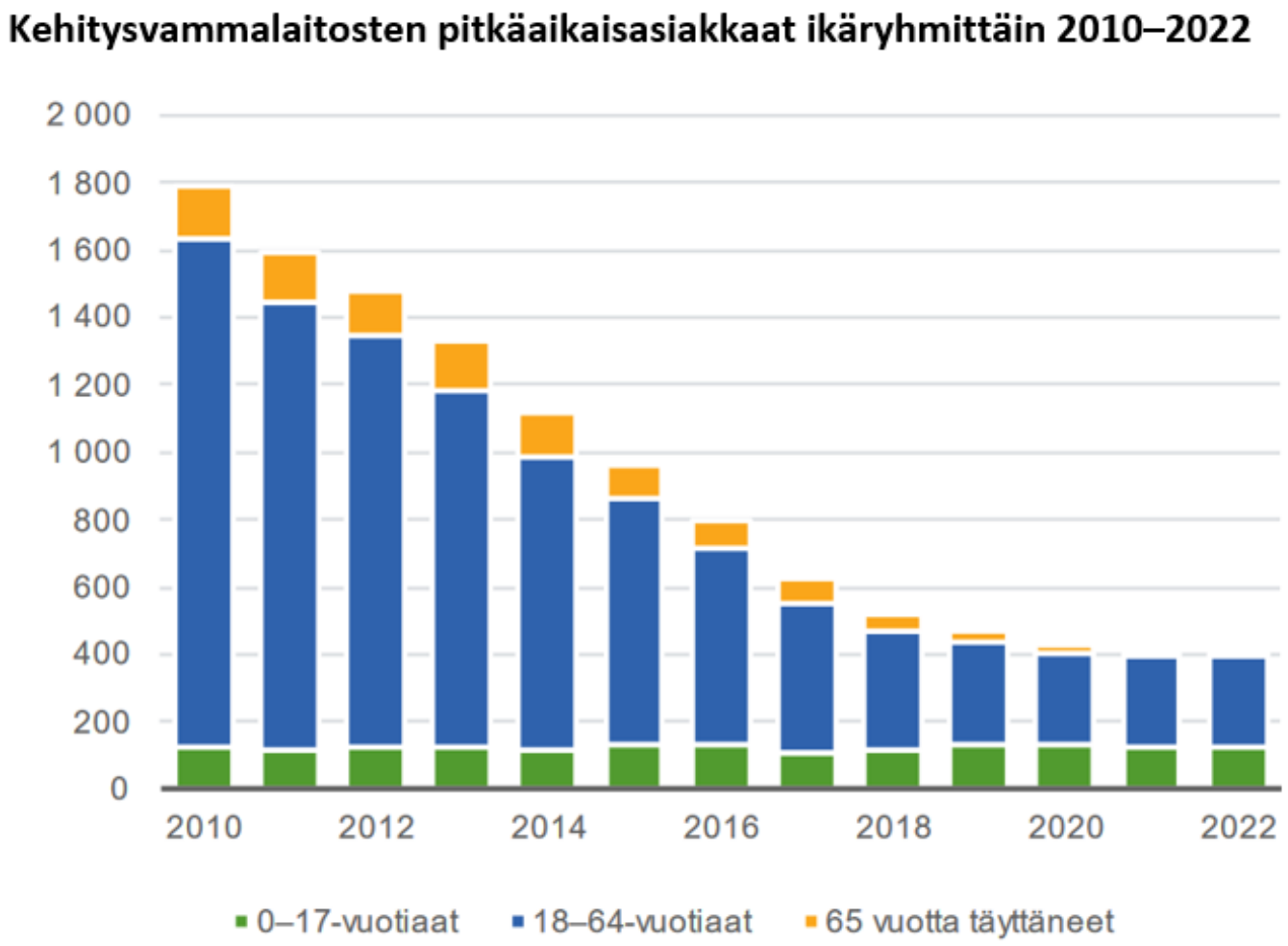

- Huomionarvoista on, että kehitysvammalaitosten asukkaista ylivoimaisesti suurin osa on 0 – 17 vuotiaita.
- Laitosasiakkaissa on paljon murrosikäisenä haasteellisesti ja väkivaltaisesti oireilevia 11–18-vuotiaita.
- Toiseksi suurin ryhmä ovat nuoret aikuiset ja keski-ikäiset, joille tulee vaikeuksia asumispalveluissa asumisen aikana. Tässä asiakasryhmässä on myös tahdonvastaisessa hoidossa olevia henkilöitä.
- Laitosasiakkuus pitkittyy osin siksi, ettei sopivaa asumispalvelupaikkaa tai koulupaikkaa ole löytynyt kehitysvammaisen henkilön kotipaikkakunnalta.

KEHITYSVAMMAISTEN PALVELUSÄÄTIÖ

Keskeiset huomiot talousarvioesityksen PL 35. liittyen

- Talousarvioesityksessä ehdotetaan erityisryhmien asuntotuotannon avustusten myöntämisvaltuudeksi 63 M, mikä on 57 M vähemmän kuin vuoden 2023 talousarviossa (120 M€).
- Vähennys on merkittävä ja tulee olemaan ehdottomasti haitallinen hyvinvointialueiden erityisryhmien, ml. kehitysvammaisten henkilöiden asumiskysymysten ratkaisemiseen liittyen.
- Ehdotamme, että myöntämisvaltuutta ei lasketa talousarvioesityksen mukaisesti.
- Viimeisten vuosien aikana on selvästi ollut nähtävissä se, että kunnat ovat odottaneet sote-uudistusta, mikä on osaltaan luonut patoutunutta kysyntää asumispalvelujen lisäykseen, mikä on nyt alkanut näkyä palveluhankintoina ja kilpailutuksina kaikilla hyvinvointialueilla.
- Mikäli myöntämisvaltuus toteutuu ehdotetun mukaisesti, on oletettavaa, että merkittävä osa suunnitelluista hankkeista ei toteudu.

KEHITYSVAMMAISTEN PALVELUSÄÄTIÖ

Keskeiset huomiot talousarvioesityksen PL 35. liittyen

- On sinänsä hyvä, että talousarvioesityksessä mainitaan, että ”erityisryhmien avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuinolojen parantamiseen ja kehitysvammaisten sekä mielenterveyskuntoutujien asumistilannetta parannetaan.”
- Kehitysvammaisten lasten asumisen tilanne olisi kuitenkin erittäin tärkeää ottaa myös erityisesti ratkaistavaksi asiaksi yhteistyössä eri sektoreiden kesken. Myös Aran roolin tulisi olla tässä merkittävä.
- Kehitysvammaisten ihmisten asumista koskevissa tutkimuksissa on tullut esille vaikeudet toteuttaa asumisratkaisuja haastavasti käyttäytyville kehitysvammaisille henkilöille. Haastavasti käyttäytyvien ja vaikeasti kehitysvammaisten lasten asuminen kotonaan saattaa kuormittaa vanhempia ja muuta perhettä, jos perheille tarjottavat jaksamista tukevat ja kotiin tuotavat palvelut eivät ole riittäviä. Tämän vuoksi lapsia siirtyy yhä takaisin laitoksiin. Toisena ryhmänä nostetaan esille haastavasti käyttäytyvät aikuiset henkilöt, jotka tarvitsevat erityistä panostusta asumisen tueksi.

→ Näiden erityiskysymysten ratkaiseminen edellyttää laaja-alaista yhteistyötä palvelujen järjestämisvastuussa olevien hyvinvointialueiden, kehitysvammaisten henkilöiden ja heidän läheistensä, palveluiden tuottajien, lainsäätäjän sekä Aran kesken.

KEHITYSVAMMAISTEN PALVELUSÄÄTIÖ

Keskeiset huomiot talousarvioesityksen PL 35. liittyen

- Näiden huomioiden lisäksi olemme myös huolissamme hallitusohjelmassa mainittujen sosiaaliturvan leikkausten ja indeksijäädytysten vaikutuksista pienituloisten ihmisten toimeentuloon.
- Toimet tulevat tarkoittamaan toimeentulotuen käytön kasvua ja tulevat vaikeuttamaan pienituloisten ihmisten arkea ja elämää merkittävästi. Monella heistä on erityisen tuen tarpeita elämässään.
- Aran tuki erityisryhmien investointiavustuksen sekä korkotukilainoituksen kautta vaikuttaa suoraan omakustannusperiaatteilla toimivien asuinyhteisöjen kohdalla asukkaiden maksaman vuokran määrään. Tämä mahdollisuus tulisi pystyä hyödyntämään myös tällä hallituskaudella.

KEHITYSVAMMAISTEN PALVELUSÄÄTIÖ

Kiitos!

Aarne Rajalahti, Varatoimitusjohtaja, kiinteistötoimen johtaja

Kehitysvammaisten Palvelusäätiö

Pinninkatu 51, 33100 Tampere

aarne.rajalahti@kvps.fi

040 517 4447

KEHITYSVAMMAISTEN PALVELUSÄÄTIÖ